

پروژه ابتکار اقتصادی – اجتماعی در حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده از کوئید-۱۹ و خانوارهای آسیب پذیر در استان لرستان – شهرستان دلفان

گزارش نهایی

پروژه مشترک دفتر عمران سازمان ملل متحد در ایران و
شرکت مشاوره و توسعه کارآفرینی زاگرس

۱۴۰۰/۰۹/۰۱

دفتر
عمران
سازمان
ملل

شرکت مشاوره و توسعه کارآفرینی زاگرس

فهرست

- ۱- مقدمه
- ۲- ویکرد، روش شناسی
 - ۲-۱- رویکرد و روش شناسی
 - ۳- جامعه هدف
 - ۳-۱- شناسایی مزیت های منطقه ای
 - ۳-۲- شناسایی مناطق هدف
 - ۳-۳- شناسایی خانوارهای آسیب پذیر
 - ۳-۴- شناسایی کسب و کارهای آسیب دیده از بحران کوید-۱۹
 - ۴- اقدامات و نتایج
 - ۴-۱- حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده از کوید-۱۹
 - ۴-۱-۱- تحلیل زنجیره ارزش و هزینه فایده محصولات انتخاب شده
 - ۴-۱-۲- اقدامات مرتبط با ایجاد و راه اندازی کسب و کارها
 - ۱- ۴-۱-۲- تشکیل گروه های کسب و کار و شبکه سازی فعالیت ها (نهایی کردن فعالیت کسب و کاری هر گروه و ارتباط آنها با سایر گروه ها)
 - ۲- ۴-۱-۲- تشکیل کمیته استانداردسازی و مشخص کردن استاندارد تولید هر محصول
 - ۳- ۴-۱-۲- خرید تجهیزات بر اساس خروجی های تحلیل های زنجیره ارزش و جداول هزینه و فایده
 - ۴- ۴-۱-۲- اخذ مجوزهای کسب و کار و بهداشتی متناسب با کسب و کارهای پیش بینی شده
 - ۵- ۴-۱-۲- برگزاری دوره های آموزشی مرتبط با خروجی های زنجیره ارزش برای افراد گروه هدف توسط مجری تعیین شده توسط « UNDP » با رعایت پروتکل های بهداشتی
 - ۶- ۴-۱-۲- تسهیلگری برای ایجاد و راه اندازی کسب و کارها و پشتیبانی های لازم حول زنجیره های ارزش شامل تولید، بسته بندی و فروش
 - ۳- ۴-۱-۲- نتایج برنامه در حوزه کسب و کارها
 - ۵- اقدامات نوآورانه در جهت ارتباط بین حمایت از کسب و کارها و حمایت های اجتماعی
 - ۶- چالش های پروژه
 - ۷- درس های آموخته
 - ۸- پیشنهادات تیم اجرایی

مقدمه

با گذشت نزدیک دو سال از شیوع کوید-۱۹، آثار و تبعات منفی این ویروس عالم گیر نمایان تر شده است و هم خانوارها و هم فضای کسب و کار ایران تحت تأثیر دوران کرونایی قرار گرفته اند. هم اکنون بسیاری از مشاغل به خصوص در بخش خدمات و آنهایی که در لیست مشاغل پرخطر قرار گرفته اند، بیشترین آسیب را از این بیماری متحمل شده اند. به طور قطع کرونا روی شاخصهای کلان اقتصاد از جمله فضای کسب و کار هم تأثیر گذاشته است. این درحالی است که ویروس کرونا تأثیر دوگانه بر فضای کسب و کار خواهد داشت، علاوه بر این که برخی کسب و کارها دچار خسران و زیان شده اند برخی کسب و کارها در این فضا، نهایت بهره را برده اند.

با شیوع پاندمی کرونا در جهان، سازمان ملل متحد برای حمایت از کشورها و بخصوص گروه های آسیب پذیر، برنامه ای تحت عنوان برنامه بازبایی اقتصادی اجتماعی (Socio-Economic Recovery Programme) را تعریف کرد که ذیل این برنامه نیز برنامه توسعه سازمان ملل در ایران پروژه واکنش سریع به اثرات اقتصادی اجتماعی کرونا (Rapid Socio-Economic Response initiative against COVID-19) را برنامه ریزی کرد. این پروژه با استفاده از رویکردی یکپارچه مبتنی بر عرضه و تقاضای اقتصاد، تلاش میکند تا از گروه های آسیب پذیر همچون زنان، جوانان و کسب و کارهای آسیب دیده حمایت کند و تاب آب آری آنها را افزایش دهد. دفتر توسعه ملل متحد در ایران با همکاری معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اقدام به اجرای این پروژه در استان های تهران، لرستان و هرمزگان نمود.

استان لرستان از استان های غربی ایران است. این استان ۲۹۳۰۸ کیلومتر مربع مساحت و بیش از یک میلیون و هفتصد و شصت هزار نفر جمعیت دارد. نرخ بیکاری در لرستان با ۲۱ درصد بالاترین نرخ بیکاری در ایران است. این استان سیزدهمین استان کشور از نظر جمعیت می باشد. خرم آباد مرکز استان است. لرستان سرزمینی کوهستانی است و غیر از چند دشت محدود، سراسر آن را کوه های زاگرس پوشانده است. استان لرستان نیز مانند سایر استانهای ایران، خسارتهای اقتصادی زیادی را از بابت کوئید-۱۹ دید. در بخش های کشاورزی، گردشگری، صنعت و دامپروری، حمل و نقل و ... آسیب های زیادی را تحمل کرد. استان لرستان بعد از بحران کرونا، عمده مشاغل خود را از دست داد و جوانان، زنان، گروه های آسیب پذیر، روستاییان و حاشیه نشینان، بیشترین محرومیت را تجربه کردند و نرخ بیکاری بعد از کوئید-۱۹ در استان لرستان به ۲۸ درصد رسید.

برنامه توسعه سازمان ملل با آگاهی به شرایط استان لرستان و اهمیت توسعه پایدار در مناطق روستایی آن و با استفاده از معیارهای انتخاب مناطق جغرافیایی (شامل مناطق و جمعیت متاثر از کوید-۱۹، نرخ بیکاری، نرخ فقر و زنان سرپرست خانوار)، شهرستان دلفان را در پوشش جغرافیایی برنامه واکنش سریع به شیوع کوید-۱۹ قرار داده است.

جهت حمایت از افراد و کسب و کارهای آسیب دیده از کرونا در استان لرستان، دفتر توسعه سازمان ملل در ایران با همکاری شرکت مشاوره و توسعه کارآفرینی زاگرس و با نظارت دفتر توسعه فعالیت های کشاورزی زنان روستایی و عشایری این پروژه را در شهرستان دلفان اجرا کردند. در این پروژه، ۴۰۰ کسب و کار آسیب دیده و ۳۰۰ خانوار آسیب پذیر با انجام اقدامات مداخله ای-توسعه ای مورد حمایت قرار گرفتند.

شرکت مشاوره و توسعه کارآفرینی زاگرس بعنوان مجری محلی در این پروژه، از سال ۲۰۰۵ فعالیت خود را در زمینه توسعه اقتصاد محلی و توانمندسازی جوامع آسیب پذیر و تسهیلگری اشتغال و کارآفرینی شروع کرده است. در ۳۱ استان دفتر نمایندگی دارد و بعنوان پارتنر اصلی وزارت جهاد کشاورزی، سازمان بهزیستی کشور، سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور و آژانس های رابط بین المللی مانند ریلیف

اینترنتشال (کمک به توانمندسازی مهاجرین افغانستان) و سازمان های مردم نهاد متعددی می باشد. این شرکت تجربه آموزش، مشاوره ، ایجاد کسب و کار و توسعه اشتغال بیش از ۱۲۰,۰۰۰ نفر را در طول ۱۵ سال گذشته دارد.

اهم نتایج راهبردی همکاری برنامه توسعه سازمان ملل با شرکت زاگرس را می توان در مواردی چون بازآفرینی و راه اندازی کسب و کارهای خرد خانگی با تمرکز بر توسعه زنجیره ارزش و برنامه حمایت های اجتماعی از خانوارهای بسیار آسیب پذیر شامل بسته بهداشتی، بسته معیشتی و آموزش های سلامت جسمانی و اجتماعی / روانی خلاصه نمود.

۲- رویکرد ، روش شناسی و تجارب موفق

۱-۲- رویکرد و روش شناسی:

رویکرد این پروژه "توسعه اجتماع محور" است که با نوآوری، مناطق جغرافیایی دارای مجموعه ای از مشکلات توسعه ای مشترک را هدف قرار میدهد و تلاش میکند که در این مناطق رشد اقتصادی پایدار را امکان پذیر سازد. بنابراین بر اساس این رویکرد هدف انتخاب مناطق روستایی است که در عین اینکه آسیب پذیر اقتصادی اجتماعی هستند دارای مزیت های نسبی مشترک نیز هستند.

همچنین بر اساس اهداف این پروژه یعنی حمایت همزمان از کسب و کارهای آسیب دیده و خانوارهای آسیب پذیر، دو رویکرد زیر و اتصال بین آنها در نظر گرفته شده است:

۱. ایجاد اشتغال برای مشاغل آسیب دیده از کرونا از طریق توسعه زنجیره ارزش مزیت های نسبی مناطق هدف:

در این رویکرد به منظور کاهش اثرات مخرب کرونا بر مشاغل آسیب دیده، تلاش میشود مزیت های نسبی مناطق هدف شناسایی شود و با تحلیل زنجیره ارزش این مزیت ها، کسب و کارهای آسیب دیده به سمت توسعه این زنجیره ها سوق داده شود. در شناسایی مزیت های نسبی محصولاتی انتخاب میشوند که قابلیت ایجاد بیشترین اشتغال، ارزش افزوده و فروش انتظاری را داشته باشند و در عین حال دارای کمترین هزینه تولید نیز باشند و همچنین از طریق کسب و کارهای خرد و کوچک و مشاغل خانگی قابل تولید باشند. در تحلیل زنجیره ارزش تمام مراحل شامل تامین مواد اولیه، فرآوری، بسته بندی، بازاریابی و فروش، مجوزهای تولیدی و بهداشتی، استانداردسازی محصولات، طراحی لگو و برندسازی بررسی میشوند و از کسب و کارها حمایت شدند تا بتوانند این زنجیره ها را تکمیل کنند. علاوه بر این برای هر کدام از محصولات نهایی تحلیل هزینه فایده انجام میشود تا محصولاتی تولید شوند که در بازار قابل رقابت با سایر محصولات باشند.

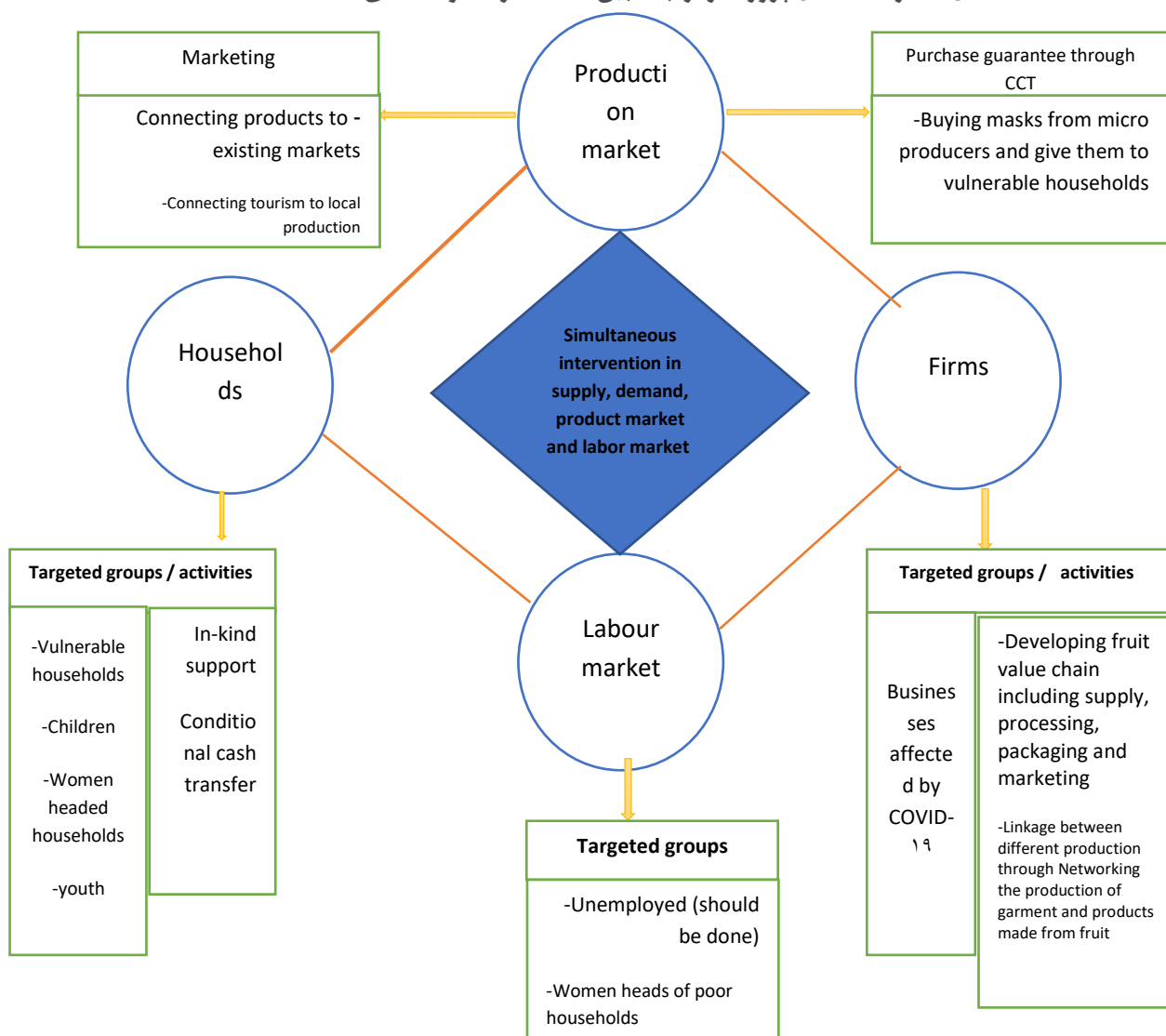
۲. حمایت اجتماعی از خانوارهای آسیب پذیر:

در این پروژه برای حمایت های اجتماعی از روش یارانه های مشروط استفاده میشود. به این صورت که متناسب با نیاز خانوارها در دوره کوید-۱۹ شامل حوزه بهداشت و معیشت، با تعریف شروط نرم نیز تلاش میشود حوزه های آموزش و حفاظت از محیط زیست نیز پوشش داده شوند.

همچنین ترکیبی از این دو رویکرد یعنی ایجاد اشتغال و حمایت اجتماعی نیز برای اتصال عرضه و تقاضای اقتصاد در نظر گرفته میشود. به این صورت که تلاش میشود بخشی از تقاضای محصولات تولید شده توسط کسب و کارها از طریق توزیع آنها در بین

خانوارها و از طریق کمک های اجتماعی تامین شود. همچنین تلاش میشود نیروی کار مورد نیاز کسب و کارها تا حد ممکن از بین خانوارهای آسیب پذیر انتخاب شود. در واقع ایجاد ارتباط بین اهداف حمایت اجتماعی و مداخلات در حمایت از مشاغل میتواند منجر به ایجاد تاب آوری و بهبود معیشت خانوارها و بهبود وضعیت کسب و کارها شود.

شکل شماره ۱- مدل پروژه در ارتباط بین سمت عرضه و تقاضای اقتصاد

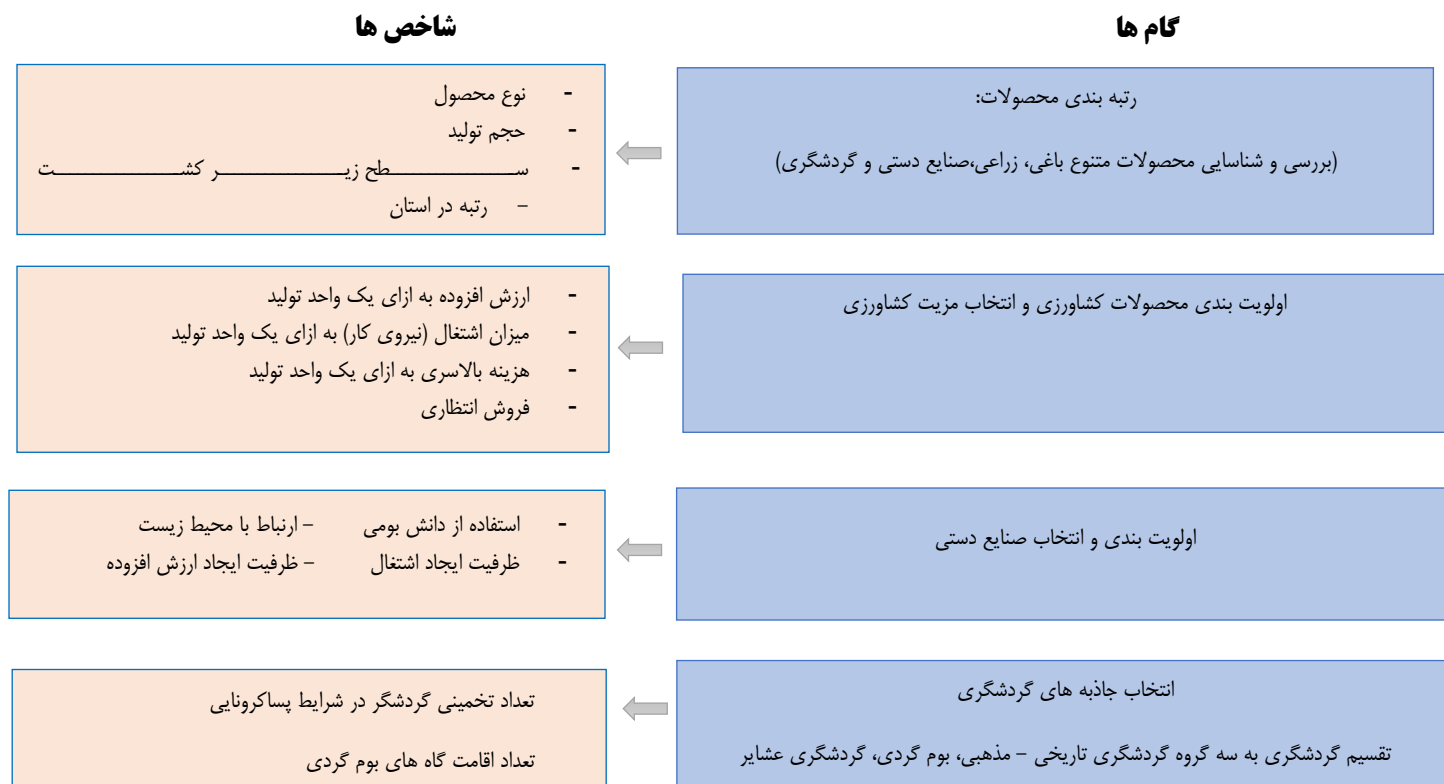
۳- جامعه هدف و مزیتها

در شناسایی جامعه هدف سعی شده است در عین استفاده از معیارهای علمی مبتنی بر شاخص توسعه انسانی، نیازها و اولویت های دستگاه های دست اندرکار نیز در نظر گرفته شود بنابراین از معیارهایی ترکیبی استفاده شده است.

۱-۳- شناسایی مزیت های منطقه ای

برای شناسایی مزیت های نسبی مناطق هدف، ابتدا لیستی از تمام محصولات کشاورزی و فعالیت بنگاه های کوچک و متوسط تهیه شد و بر اساس حجم تولید و رتبه تولید در استان دسته بندی شدند سپس با استفاده از نظرات دستندرکان و کارشناسان خبره محصولاتی که ظرفیت دارند انتخاب شدند. در مرحله بعد بر اساس اینکه کدام محصولات بیشترین اشتغال و ارزش افزود را دارند، دارای بازار فروش هستند، کمترین هزینه تولید را دارند و کمترین آسیب را به محیط زیست وارد میکنند امتیاز بندی شدند. نمودار شماره (۲)، «گام های انتخاب مزیت های منطقه ای» بر اساس شاخص های تعیین شده را نشان می دهد.

نمودار ۱: گام های انتخاب مزیت های منطقه ای

شهرستان دلفان دارای ظرفیتهای و پتانسیل متنوعی در حوزه های معدنی، دامپروری، حمل و نقل و کشاورزی است که با توجه به شاخص بودن مزیت کشاورزی شهرستان، در مطالعات فاز ۱، تمرکز بر مزیت های کشاورزی شامل سیب و نخود و همچنین مزیت های تکمیل کننده مانند پوشاک و صنایع دستی و همچنین مزیت روغن حیوانی شده بود.

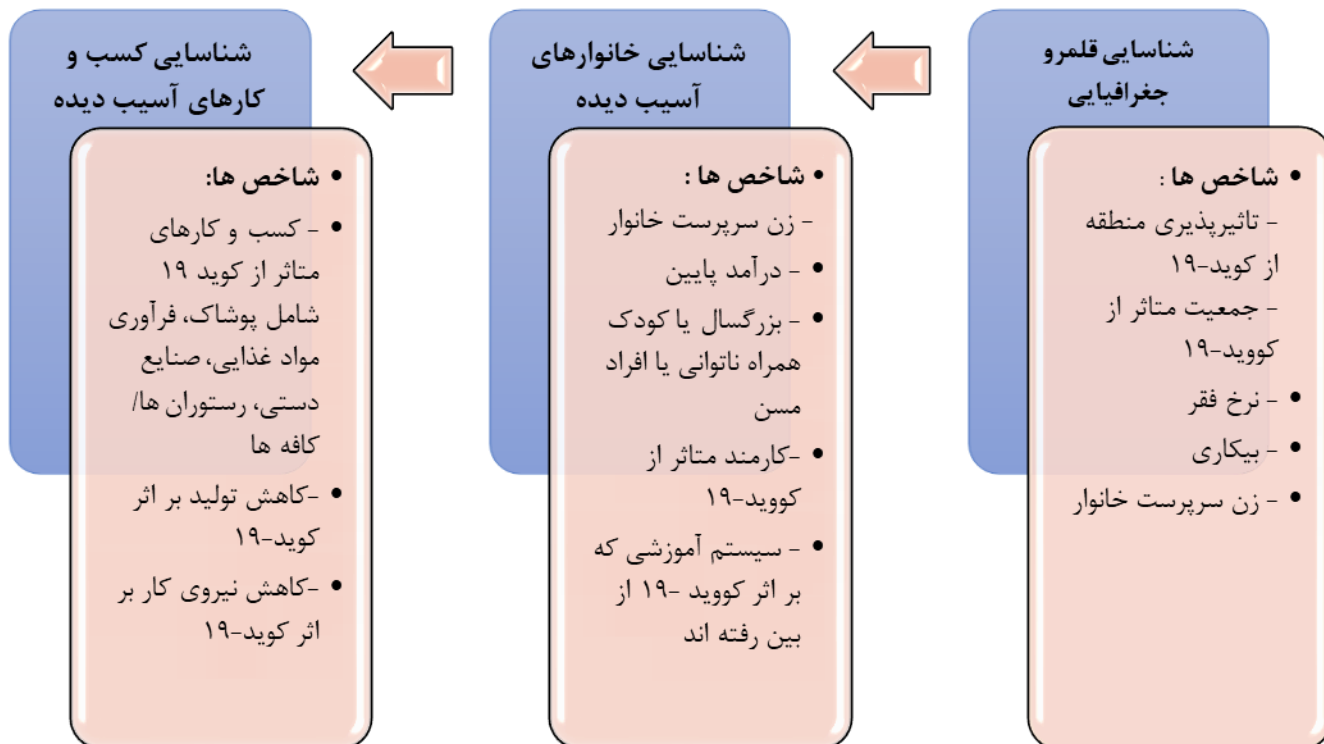
پس از بررسی مجدد و تغییر در روستاها بدلیل اینکه روستاهای انتخاب شده نیز همان مزیت های فاز اول را دارا بودند مزیت سیب و نخود و پوشاک و صنایع دستی به قوت خود باقی ماندند و فقط مزیت روغن حیوانی تولید فصلی و عدم وجود در بازار فروش برای تولید کنندگان و ریسک های فسادپذیری حذف شد و بجای آن مزیت بالای گیاهان دارویی منطقه شامل گشنیز، موسیر و گل گاوزبان بررسی و تایید شد. زنجیره و خوشه های طراحی شده در مزیت گیاهان دارویی با تجهیزات و امکانات سایر مزیت ها قابل تولید و بسته بندی می باشد که این خود در کاهش هزینه های ثابت تولید بخصوص در بخش تامین تجهیزات خیلی موثر بوده است.

جدول شماره ۱ - مزیت های منطقه ای نهایی شده

مزیت	نام روستا	مزیت	خوشه ها
سراب احمد وند	سیب - پوشاک - گلیم - بهداشتی	سرکه سیب، مربو مارمالاد، لواشک - پک بسته بندی - بهداشتی	خلیفه آباد و باباجان (صندوق رضاآباد)
ظفرآباد (صندوق شگر آباد)	گلیم - کیف دوزی	کیف دوزی و گلیم فرش	
بابا جان	سیب - پوشاک - کیف دوزی - گلیم - بهداشتی	فرآوری سیب - بهداشتی - ماتو - کیف دوزی	
باباجان (صندوق رضاآباد)	سیب - پوشاک - گلیم	فرآوری سیب - تخمیری - بهداشتی - میوه خشک	
خلیفه آباد (حومه)	پوشاک - کیف - صنایع دستی	پوشاک - کیف - صنایع دستی - پک بسته بندی	
گلام بهری	سیب - گیاهان دارویی - گلیم	میوه خشک - فرآوری سیب - گلیم - تخمیری - بسته بندی خشک گیاهان دارویی	محمد میرزایی (صندوق چراغ)
سیکوند	نخود	نخود چی - بوجاری - لپه - آرد نخود	و سیکوند
مرادجان	سیب - گلیم	فرآوری سیب - گلیم - بهداشتی (صابون)	
بابا محمد سنجابی	نخود - گلیم	نخودچی - آرد نخود - گلیم فرش	
محمد میرزایی (صندوق چراغ)	سیب - پوشاک - گلیم - گیاهان دارویی - بهداشتی	کیف دوزی - پوشاک - گلیم - فرآوری سیب - تخمیری - بهداشتی (صابون و کرم ماسک)	
محمد میرزایی (صندوق برخوردار)	سیب - پوشاک - گلیم - گیاهان دارویی - بهداشتی	کیف دوزی - پوشاک - گلیم - بهداشتی (صابون و کرم ماسک)	
محمد میرزایی	نخود - گیاهان دارویی	بوجاری - لپه - نخود چی - آرد نخود - فرآوری گیاهان دارویی	

همچنین برای شناسایی جامعه هدف سه گام اساسی مد نظر قرار گرفته است. نمودار شماره (۲) که در ادامه ارائه شده است، گام های شناسایی جامعه هدف را نشان می دهد

نمودار ۲: سه گام اساسی در شناسایی جامعه هدف

۲-۳- شناسایی مناطق هدف

شهرستان دلفان بعنوان دومین شهرستان دارای بیش از ۵۰۰ روستا در کشور، با اقلیم سرد- مرطوب، در محور ارتباطی سه استان همدان، کرمانشاه و لرستان واقع شده است جمعیت ۱۴۵,۰۰۰ نفری با ترکیب ۶۵ درصد روستایی و ۳۵ درصد شهری دارای دو بخش با ظرفیتهای کشاورزی متفاوت است:

- بخش مرکزی
- بخش کاکوند

هر کدام از بخش ها نیز به ترتیب ۴ و ۵ دهستان هستند که در داخل خود هر بخش نیز مزیت ها و ظرفیتهای کشاورزی متفاوت و متنوع هست.

با توجه به مطالعات فاز اول و مزیت سنتی بر اساس آمارنامه کشاورزی، ظرفیت باغداری سیب و کشاورزی نخود و پرورش دام (تولید روغن حیوانی) دارای بیشترین مزیت شهرستانی شناسایی شده بود.

در ارزیابی مجدد که در مرحله اجرای پروژه توسط شرکت کارآفرینی زاگرس انجام شد طبق جدول زیر تعدادی از روستاها بدلائیل مختلفی تغییر یافتند:

جدول ۲: آخرین وضعیت روستاهای مطالعه شده در فاز اول

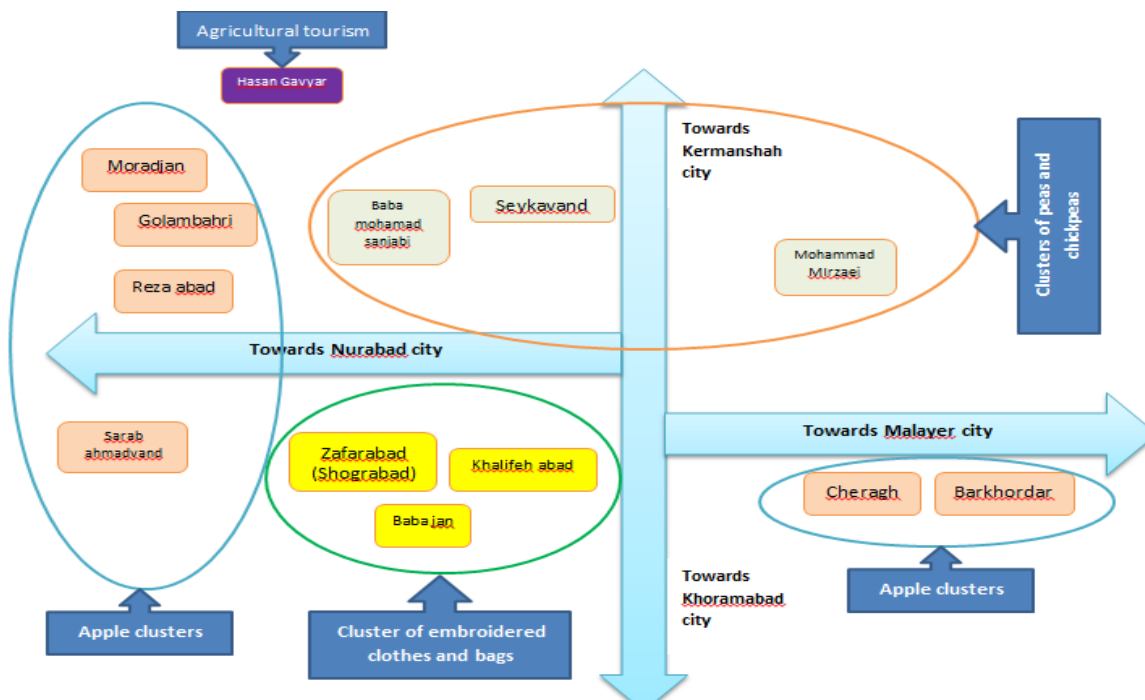
روستاهای مطالعه شده در فاز اول	دلایل تغییر
ده فیروز وند	بدلیل اختلافات قومیتی داخل روستا و مهاجرت فصلی روستاییان
ده دره پهلوان	بدلیل اختلافات قومیتی داخل روستا
نبی وند	بدلیل عدم علاقمندی برای ورود جامعه محلی به خوشه های تعریف شده
گلامبحری	-
سیکوند	-
صیدعلی	بدلیل عدم همراهی جامعه محلی
دهنو	بدلیل عدم همراهی جامعه محلی
مرادجان	-
بابا محمد سنجابی	-
حسین آباد بالا	فاصله زیاد با مرکز پهنه مشخص شده و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
خلیفه آباد	-
مراد آباد	بدلیل عدم همراهی جامعه محلی
ظفرآباد	بدلیل عدم تمایل به همکاری توسط جامعه محلی
شکرآباد	-
باباجان	-
یارآباد	فاصله زیاد با مرکز پهنه مشخص شده و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
سرآب احمدوند	-
اکبرآباد	عدم همراهی جامعه محلی
جعفرآباد	بدلیل اشتغال های خارج از زنجیره های تعریف شده
زچ	مهاجرت اکثر روستاییان
دارکوبی	یک کیس شناسایی شده بود و ایشان نیز فوت کرده بودند
زردآلو بالا	مهاجرت افراد شناسایی شده در فاز اول
گلستانه	عدم همراهی جامعه محلی
هزارخانی	عدم همراهی جامعه محلی
تقی آباد	عدم همراهی جامعه محلی
کمانه میرزابیگی	مهاجرت افراد شناسایی شده در فاز اول
عزیزآباد پایین	عدم همراهی جامعه محلی
پایین آب بالا	فاصله طولانی با مرکز پهنه و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
قاضی خانی	عدم همراهی جامعه محلی
قاضی آباد	فاصله طولانی با مرکز پهنه و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
حومه نورآباد	-
زرده سوار	فاصله طولانی با مرکز پهنه و صعب العبور بودن در فصول سرد سال

روستاهای مطالعه شده در فاز اول	دلایل تغییر
جوجار	فاصله طولانی با مرکز پهنه و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
میان چغا	فاصله طولانی با مرکز پهنه و صعب العبور بودن در فصول سرد سال
حیدرآباد	بدلیل اختلافات قومیتی داخل روستا و مهاجرت فصلی روستاییان
گلباغی	مهاجرت افراد شناسایی شده در فاز اول

جدول ۳- روستاهای نهایی شده در فاز عملیاتی پروژه

روستاهای مطالعه شده در فاز اول	دلایل تایید
مرادجان	دارای صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی و دهیاری
باباجان	دارای دو صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی
سراب احمدوند	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی- اقدامات اولیه برای تشکیل صندوق مالی خرد زنان روستایی
بابا محمد سنجایی	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی
گلامبجری	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی
ظفرآباد(شگرآباد)	دارای صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی
سیکوند	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی
محمد میرزایی	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی
محمد میرزایی (صندوق ده چراغ)	دارای صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی
محمد میرزایی (صندوق ده برخوردار)	دارای صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی
باباجان (صندوق ده رضاآباد)	دارای صندوق مالی خرد زنان روستایی- همراهی جامعه محلی
خلیفه آباد و حومه	علاقتمندی و همراهی جامعه محلی- اقدامات اولیه برای تشکیل صندوق مالی خرد زنان روستایی

نمودار شماره ۲: جانمایی روستاها و خوشه های پیش بینی شده براساس مزیت ها

۳-۳- شناسایی خانوارهای آسیب پذیر

با مشخص شدن پهنه های عملیاتی و روستاها در شهرستان دلفان، براساس لیست شناسایی شده خانوارهای آسیب پذیر، تیم ارزیابی نهایی وارد روستاها شدند و بر به بررسی مجدد لیست فاز اول پرداختند. خوب طبیعی است که بدلیل فاصله چندماهه بین مطالعات فاز اول و برنامه اجرایی فاز دوم، تعدادی از خانوارها بدلیل مختلف مانند مهاجرت، فوت، عدم تمایل به حضور در برنامه و ... از لیست حذف و خانوارهای آسیب پذیر دیگری دوباره ارزیابی و به لیست نهایی اضافه شوند.

در پروژه دلفان، لیست خانوارهای آسیب پذیر تقریباً ۲۰ درصد با لیست فاز اول مغایرت داشت و خانوارهایی که شناسایی و جایگزین شدند تمام شاخص های محرومیت را توسط تیم فنی UNDP در نظر گرفته شده بود را دارا بودند.

در بررسی مجدد خانوارهای آسیب پذیر چند شاخص جدید نیز به شاخص ها اضافه شد که فرزند بازمانده از تحصیل به دلیل نداشتن امکانات آموزشی دیجیتالی و زنان باردا نیز مورد بررسی قرار گرفتند.

تعداد خانوار آسیب پذیر نهایی شده در دلفان ۳۰۰ نفر می باشند و ۴۵ درصد از خانوارهای آسیب پذیر وارد فرایند کسب و کار نیز شدند.

۳-۴- شناسایی کسب و کارهای آسیب دیده از بحران کوید-۱۹

با توجه به اینکه تعدادی از روستاها بدلایلی که در صفحات قبل اشاره کردیم تغییر یافتند، کسب و کارهای آسیب دیده نیز با فرصت اندکی که داشتیم دوباره بررسی مجدد شدند. شرکت مجری در تغییر روستاها بیشترین تمرکز را بر روی مزیت ها و ظرفیت های مشابه داشت که چون روستاهای انتخاب شده نهایی دارای ظرفیتهای همسان با مطالعات فاز یک بودند، کسب و کارهای آسیب دیده جدید فاز عملیاتی با شاخص های تیم فنی UNDP شناسایی شدند.

اولویت اصلی بر شناسایی کسب و کارهای زنان روستایی عضو صندوق های مالی خرد روستایی که به نحوی در اپیدمی کرونا آسیب های جدید دیده بودند و در اولویت های بعدی کسب و کارهای مکمل شامل کسب و کارهای بازاری، کسب و کارهای تأمین و کسب و کارهای خدمات رسانی به تولید کنندگان قرار گرفت.

از تعداد ۴۰۰ کسب و کار نهایی شده، تعداد ۳۵ درصد کسب و کار تولیدی و مابقی کسب و کارهای تأمین کننده، توزیع کننده و خدمات رسانی می باشند.

۴- اقدامات و نتایج

اقدامات انجام شده در این پروژه بر اساس دو رویکرد اصلی یعنی حمایت از کسب - کارهای آسیب دیده از کوید-۱۹ و همچنین حمایت از خانوارهای آسیب پذیر را میتوان در قالب جدول زیر خلاصه کرد:

جدول شماره ۴- فعالیت های انجام شده و نتایج آن

اثرات	دستاوردها	خروجی ها OUTPUTS	ورودی ها و فعالیت ها	
جلوگیری از خام فروشی و ایجاد ارزش افزوده	مزیت های اصلی شناسایی شد	انتخاب دو مزیت اصلی نخود و سیب	شناسایی مزیت های نسبی	کسب و کارها
توسعه اقتصادی منطقه	توسعه زنجیره ارزش نخود و سیب	تحلیل زنجیره ارزش نخود و سیب	تحلیل زنجیره های ارزش	
پایین آمدن قیمت تمام شده محصولات تولیدی	تکمیل زنجیره ارزش	شبکه تولیدات مرتبط با نخود و سیب در کنار پوشاک و صنایع دستی	شبکه سازی تولیدات	
افزایش معیشت	بازآفرینی ۴۰۰ شغل آسیب دیده از کوید-۱۹	ایجاد و احیای شغل برای ۴۰۰ نفر	تسهیلگری برای راه اندازی کسب و کارها بر اساس زنجیره های ارزش	
ارزش افزوده بالا	برند دیارا	ثبت برند محلی (داریا) توسط مجری محلی بروجرد	برندسازی و ثبت لگو	
افزایش تقاضا در بازار مصرف	تولید محصولات استاندارد	استانداردهای محصولات تولیدی پروژه	تشکیل کمیته استانداردسازی محصولات	
فروش مطمئن در بازار	دریافت کد بهداشتی و سیب سلامت	اخذ مجوزهای تولیدی و کد بهداشتی برای کسب و کارها	حمایت از کسب و کارها برای اخذ مجوزهای تولیدی و بهداشتی	
جلوگیری از خام فروشی	بسته بندی خوشه سیب و نخود	بسته بندی محصولات تولید شده توسط کارگاه ها	حمایت از کسب و کارها برای بسته بندی محصولات	
افزایش درآمد با فروش در بازارهای خارج از منطقه	فروش در بازارهای محلی، استانی و کشوری و پلنفرم های مجازی	پیدا کردن بازارهای فیزیکی و مجازی برای فروش محصولات	بازاریابی محصولات	

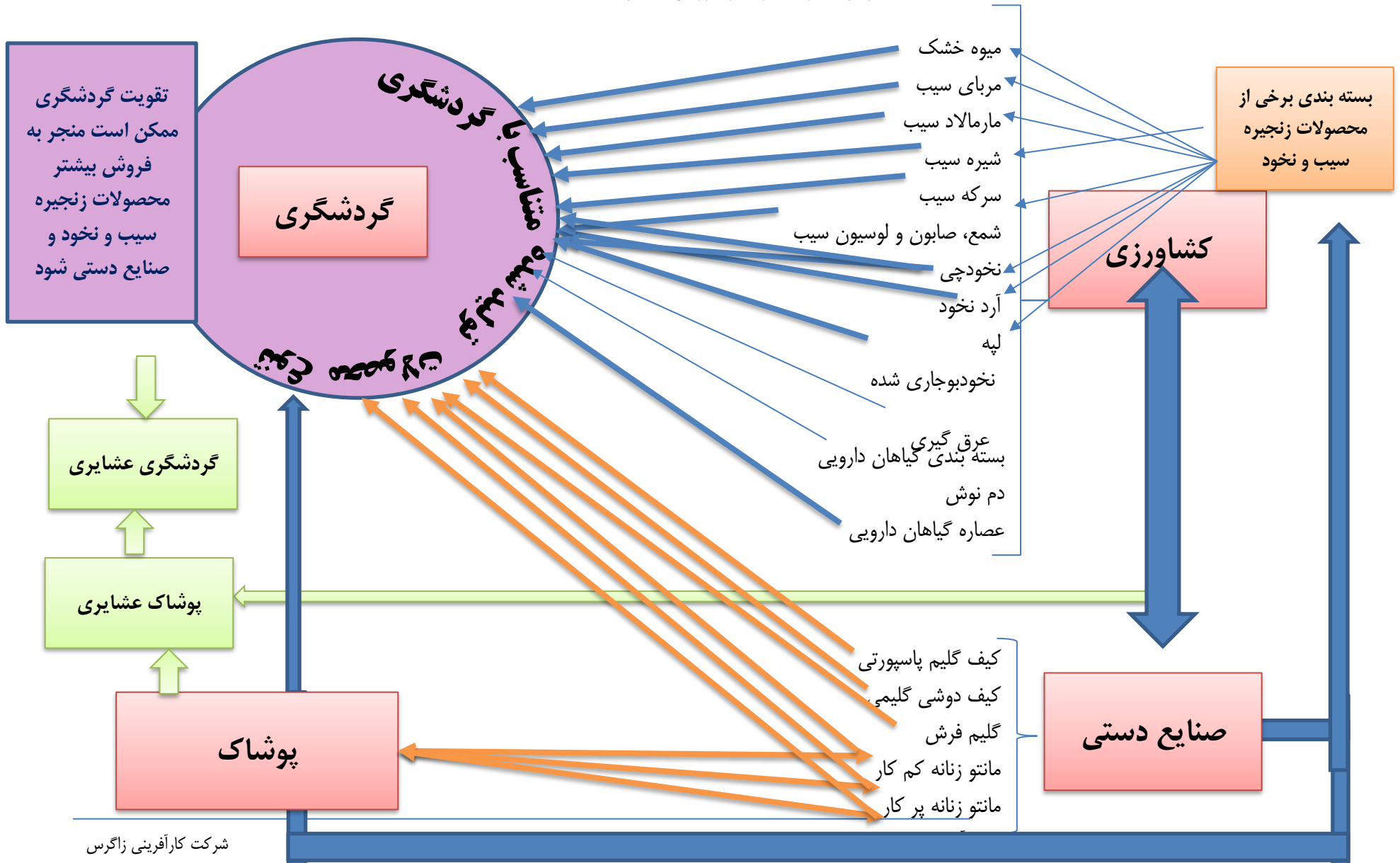
اثرات	دستاوردها	خروجی ها OUTPUTS	ورودی ها و فعالیت ها	
نیازهای واقعی خانوارهای آسیب پذیر مشخص شد	مشارکت نهادهای دولتی و غیر دولتی در طراحی بسته های حمایتی	طراحی بسته حمایت اجتماعی با مشارکت برنامه توسعه سازمان ملل و سایر دست اندرکاران	تشکیل جلسات مشارکتی برای طراحی بسته حمایت اجتماعی	حمایت های اجتماعی
کاهش ابتلا به بیماری کوید-۱۹	بهداشت فردی در مقابله با کوید-۱۹	دسترسی ۳۰۰ خانوار به ماسک، ضدعفونی کننده و صابون	توزیع تجهیزات حفاظتی شخصی در مقابل کوید-۱۹ در یک مرحله	
افزایش سلامت جامعه	معرفی تعداد محدودی از خانوارهایی که واکسن دریافت نکردند به مراکز واکسیناسیون	از ۳۰۰ خانوار آسیب پذیر آخرین وضعیت غربالگری پیگیری شد	بررسی آخرین وضعیت غربالگری خانوارهای آسیب پذیر در مقابل کوید-۱۹	
		بیمه شدن ۳۰۰ سرپرست و اعضای خانوار برای مدت ۶ ماه در مقابل کوید-۱۹	بیمه خانوارهای آسیب پذیر در مقابل کوید-۱۹	
سلامت جسمانی و رفع نیازهای فیزیولوژیکی	دسترسی خانوارها به مایحتاج اولیه زندگی	۳۰۰ خانوار کالاهای ضروری خود را از فروشگاه زنجیره ای بومی تهیه کردند	توزیع کارت خرید در بین خانوارهای آسیب پذیر برای تامین مایحتاج ضروری	
افزایش سلامت اجتماعی و فردی	فراگیری مهارتهای بهداشت فردی و اجتماعی	۳۰۰ نفر از اعضای خانوارهای آسیب دیده به مدت ۸ ساعت آموزش دیدند	آموزش های سلامت جسمانی / اجتماعی / روانی به خانوارهای آسیب پذیر	
افزایش اعتماد به نفس کودکان و شور و نشاط بالا	دسترسی دانش آموزان به ملزومات مدرسه	۲۳۶ دانش آموز در شهرستان دلفان اقلام را دریافت نمودند.	توزیع پوشاک گرم، کفش، لوازم التحریر و کوله پشتی برای دانش آموزان خانوارهای آسیب پذیر	

۱-۴- حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده از کوید-۱۹

۴-۱-۱- تحلیل زنجیره ارزش و هزینه فایده محصولات انتخاب شده

پس از شناسایی مزیت های نسبی مناطق و ظرفیت کسب و کارهای آسیب دیده، زنجیره ارزش این مزیت ها تحلیل شد به گونه ای که تمام زنجیره محصولات شامل تامین، تولید و فرآوری، بسته بندی و بازاریابی و فروش و همچنین استانداردهای تولید، برندسازی، آموزش های تخصصی، اخذ مجوزهای تولید و بهداشتی مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس آن اقدامات لازم برای توسعه این زنجیره ها در دستور کار قرار گرفت.

نمودار شماره ۳- زنجیره ارزش محصولات

زنجیره های ارزش اجرا شده در پروژه دلفان بر روی مزیت های سیب و نخود و همینطور ظرفیت بالای پوشاک بخصوص پوشاک گرم و صنایع دستی می باشد. خوشه ها در داخل زنجیره ها به نحوی طراحی و اجرا شدند که به همدیگر وابسته باشند. کسب و کارهای داخل خوشه پوشاک در کنار تولید محصولات پوشاکی مانند مانتو سنتی، کیف و گلیم، انواع بسته بندی های پارچه ای برای سایر محصولات تولید شده در دلفان را انجام میدهند. خوشه ها به نحوی پیاده سازی شدند که در تمام فصول خانوارها، فعالیت اقتصادی منجر به تامین معیشت را داشته باشند.

۴-۱-۲- اقدامات مرتبط با ایجاد و راه اندازی کسب و کارها

۲-۱-۴-۱- تشکیل گروه های کسب و کار و شبکه سازی فعالیت ها (نهایی کردن فعالیت کسب و کاری هر گروه و ارتباط آنها با

سایر گروه ها)

شناسایی خانوارهای آسیب دیده از کوید-۱۹ و بازطراحی زنجیره ها بر اساس مزیت های شناسایی شده در فاز اول مطالعاتی، زمان و انرژی زیادی را از تیم مجری محلی مصرف کرد. تغییر در چند روستا و اضافه شدن روستاهای جدید باعث شد که ترکیب خوشه ها تا حدودی تغییر پیدا کند.

قبل از اینکه آموزشهای عمومی و حرفه ای و همینطور تجهیزات تحویل خانوارهای شناسایی شود، اقدامات مربوط به شناسایی سرگروه های هر خوشه در روستاها انجام شد و جلسات متعددی برای توجیه اقدامات و تبیین برنامه ها و اهداف با سرگروه ها و همینطور افراد تاثیر گذار در فرایند زنجیره تامین برگزار گردید. سعی شد در تمام جلسات از ظرفیت فنی و کارشناسی ناظر پروژه (جهاد کشاورزی) استفاده شود.

پس از اینکه سرگروه ها مشخص شدند، بر اساس صورتجلسه و قرارداد چهارجانبه، تجهیزات خریداری شده با نظارت جهاد کشاورزی، به دو نفر از هر روستا که یک نفر سرگروه و یک نفر از اعضای صندوق های زنان روستایی بود تحویل داده شد و در کارگاههایی که قبلا به تایید تیم فنی مجری محلی رسیده بود استقرار پیدا کردند.

بعد از تحویل تجهیزات بلافاصله جلسه ی با حضور سرگروه های تمام روستاهای طرح در محل دفتر مجری محلی برگزار شد که نسبت به ظرفیتهای و پتانسیل ها و تولیدات و برنامه های همدیگر اطلاع کافی پیدا نمایند و همچنین گروهی در فضای مجازی نیز تشکیل گردید و سرگروه ها در آن گروه مجازی گزارشات اجرایی و تولیدی خود را بصورت روزانه جهت اطلاع تیم مجری و سایر کسب و کارهای روستاهای مختلف طرح اعلام میکنند.

ضمنا با توجه به اینکه منابع هزینه ی برای تجهیزات محدود بود تعداد ۳ کارگاه اصلی شامل سیکوند (برای خوشه های نخود، محمد میرزایی(صندوق چراغ) برای خوشه سیب و خلیفه آباد برای خوشه های کیف و پوشاک) محوریت فرآوری و بسته بندی را خواهند داشت و اکثر تجهیزات مربوط به بسته بندی و نهایی سازی و توزیع در بازارهای خارج از شهرستان در این ۳ کارگاه انجام خواهد شد.

اگر بصورت خلاصه اشاره شود تعداد ۳ کارگاه اصلی، ۱۱ کارگاه فرعی و ۵۴ کارگاه خانگی در شهرستان دلفان با ظرفیت اشتغال ۴۰۰ نفر ایجاد گردید.

۲-۱-۴- خرید تجهیزات بر اساس خروجی های تحلیل های زنجیره ارزش و جداول هزینه و فایده

بدلیل جایگزینی مزیت گیاهان دارویی به جای مزیت روغن حیوانی به خاطر عواملی که در جداول اولیه گزارش حاضر اشاره شد، تغییرات ۱۰ درصدی در نوع و مشخصات فنی تجهیزات پیش آمد که با هماهنگی UNDP و ناظر پروژه، تغییرات تایید و تجهیزات خریداری گردید. از زمان ثبت سفارش تجهیزات تا انتقال آنها به روستاها ۲۵ روز زمان نیاز بود که تیم مجری بدلیل محدودیت زمانی پروژه، تجهیزات را در مدت زمان مناسب خریداری و در روستاها استقرار داد. در تامین تجهیزات، بیشترین تمرکز بر تکمیل زنجیره، آسان بودن استفاده، خدمات پس از فروش و خدمات گارانتی بود و تجهیزات تحویل داده شده تمام مراحل تولید تا بسته بندی را شامل می شوند.

۲-۱-۴-۳- تشکیل کمیته استانداردسازی و مشخص کردن استاندارد تولید هر محصول

دستورالعمل استاندارد سازی محصولات بصورت شفاف مشخص کرده که محصولاتی می توانند استانداردهای لازم را دریافت نمایند که سه مولفه محیط، نیروی انسانی و تجهیزات دارای شرایط مناسب و باکیفیتی باشد. قبل از تامین تجهیزات ضمن تماس تلفنی با اداره کل استاندارد استان لرستان، تاییدیه اولیه برای یکی از مولفه ها که تجهیزات باکیفیت بود اخذ شد و با تشکیل کمیته ی شهرستانی شامل اداره جهاد کشاورزی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و شبکه بهداشت، کارگاههایی که بایستی تجهیزات آنجا استقرار می یافت بررسی و مورد تایید قرار گرفت. آموزش نیروی انسانی هم با همکاری جهاد دانشگاهی اجرا گردید و با توجه به اقدامات انجام شده هر سه مولفه مورد نظر سازمان استاندارد برای استاندارد کردن محصولات انجام شده است.

۲-۱-۴-۲- اخذ مجوزهای کسب و کار و بهداشتی متناسب با کسب و کارهای پیش بینی شده

هر گونه اقدامی برای فروش، مستلزم وجود مجوزهای کسب و کاری و بهداشتی می باشد. هم مجوزهای کسب و کار و هم مجوز های بهداشتی مستلزم رعایت دستورالعمل هایی هستند که مطمئنا اکثر کسب و کارهای خانگی و کارگاههای فرعی ایجاد شده در این شهرستان، مشمول دریافت مجوز نیستند ولی با توجه به هماهنگی با اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جهاد کشاورزی، مجوز مشاغل خانگی به کارگاههای فرعی و خانگی در صورت درخواست کسب و کارها صادر خواهد شد که مزایای آن به نحوی استفاده نمایند. اما در خصوص مجوز های بهداشتی، کارگاههای اصلی ایجاد شده چون شرایط لازم را از نظر دستورالعمل های وزارت کار، جهاد کشاورزی و معاونت دارو و غذا رعایت کرده بودند اقدام به دریافت مجوزهای تولید از جهاد کشاورزی، و مجوزهای بهداشتی از شبکه بهداشت و مجوز سیب سلامت از معاونت دارو و غذا نموده اند.

۲-۱-۴-۵- برگزاری دوره های آموزشی مرتبط با خروجی های زنجیره ارزش برای افراد گروه هدف توسط مجری تعیین شده توسط «UNDP» با رعایت پروتکل های بهداشتی

دوره های آموزشی برای گروه های کسب و کاری ایجاد شده در شهرستان دلفان در سه مرحله آموزشهای عمومی (سه ماژول) ، آموزشهای فنی و حرفه ای (یک ماژول) و تربیت مربی کارآفرینی توسط جهاد دانشگاهی انجام گردید. در طول دوره ها تعداد ۲۵۸ نفر در دوره های عمومی و ۳۰۱ نفر در دوره های فنی و حرفه ای و ۸ نفر در دوره های تربیت مربی شرکت کردند. تمام دوره ها با هماهنگی مجری محلی و بر اساس نیاز واقعی کسب و کارها طراحی و اجرا گردید.

۲-۱-۴-۶- تسهیلگری برای ایجاد و راه اندازی کسب و کارها و پشتیبانی های لازم حول زنجیره های ارزش شامل تولید، بسته بندی و فروش

با توجه به تولید یکی از مراحل اقدامی در فرایند زنجیره می باشد لذا مجری محلی با تشکیل تیم فنی حرفه ای مراحل قبل و بعد از تولید را نیز طراحی و اجرا نمود.

ایجاد شبکه پویا و داینامیک از تامین کنندگان عمده و خرده شهرستان برای زنجیره های نخود و سیب و همینطور جلب نظر و همراهی آنها در تامین مواد اولیه تولید کنندگان خرده پا و خانگی، یکی از مهمترین اقداماتی بود که در این پروژه انجام گرفت. از طرفی دیگر، توجه به بازار و فروش محصولات نیز توسط مجری محلی با تمرکز بر بازارهای محلی، شهرستانی، استانی، استانهای همجوار و همینطور شهرهای کلان در دو پلتفرم فیزیکی و مجازی طراحی و سهم هر یک از بازارها مشخص گردید. برای اینکار مذاکرات منجر به نتیجه ی با فروشگاههای زنجیره ای استانی و همینطور تعاونی های مصرف سازمانهای دولتی انجام گردید که محصولات تولیدی کارگاههای خرد و خانگی تحت حمایت پروژه UNDP در شهرستان دلفان، توسط فروشگاههای مستقر در سطح استان توزیع گردد. همچنین ۷ غرفه در دیجیکالا و باسلام (دو پلتفرم مجازی پر فروش و فعال در ایران) دریافت شد که محصولات در پلتفرم های مجازی نیز عرضه گردند. ۲۰ درصد محصولات تولیدی نیز در مرکز کشور و شهرهای بزرگ توسط تیم مشخص شده از گروه هدف پروژه عرضه خواهد شد.

برای بسته بندی محصولات نیز نمونه های پیشنهادی طراحی شده در مدل های مختلف توسط تیم مجری انجام شد و با تایید UNDP تسهیلگری تامین آن ها توسط تیم مجری انجام گردید و یک تیم ۳ نفری بعنوان نماینده کسب و کارهای دلفان در حال تامین بصورت تجمیعی از شهرستان خرم آباد، شهرستان دلفان و تهران هستند.

۴-۲-۴- نتایج برنامه

جدول شماره ۵ - لیست کارگاههای ایجاد شده در شهرستان دلفان

تعداد اشتغال	تلفن	آدرس	مدیر کارگاه	عنوان کارگاه	روستا
۶۰	۰۹۱۶۸۶۳۲۶۸۲	جنب مدرسه داخل کوچه	الهه ناصریان	کارگاه فرآوری سیب و تولید بسته بندی پارچه ای	سراب احمد وند
۱۶	۰۹۱۸۹۴۹۶۶۷۴	جنب مسجد جامع	علی کرم پور	کارگاه فرآوری نخود	محمد میرزایی
۲۸	۰۹۱۸۶۰۵۲۰۲۴	پایین تر از مدرسه و مسجد	فرشته کریمی	کارگاه فرآوری سیب و تولید بسته بندی پارچه ای	رضا آباد
۴۲	۰۹۱۶۸۶۳۴۰۶۱	اول روستا - منزل خانم آقایی	فرشته آقایی	کارگاه پوشاک	باباجان
۴۴	۰۹۳۵۹۶۲۸۶۹۲	بر جاده اصلی جنب سنگگی	زیبا بهرامی	کارگاه فرآوری سیب و تولید بسته بندی پارچه ای و گلیم فرش	چراغ
۳۴	۰۹۱۰۶۵۹۱۰۱۵	بر جاده اصلی جنب سوپر مارکت	راضیه کرمی	کارگاه فرآوری سیب و تولید بسته بندی پارچه ای و گلیم فرش	برخوردار
۱۷	۰۹۱۶۹۶۱۹۷۶۸	اول روستا - منزل آقای باباپور	مصطفی باباپور	کارگاه فرآوری نخود و گلیم فرش	بابامحمد سنجابی
۴۶	۰۹۱۶۶۶۰۶۱۴۸	بالتر از مسجد - منزل آقای شاه حسینی	جمال شاه حسینی	کارگاه فرآوری سیب و گلیم فرش	مرادجان
۲۴	۰۹۱۶۳۶۷۸۲۰۸	بر جاده - جنب سوپرمارکت	هیب اله فرهی	کارگاه فرآوری سیب و گلیم فرش	گلام بحری
۱۶	۰۹۱۰۴۵۲۶۲۰۳	بر جاده- کارگاه آقای خزایی	مرتضی خزایی	کارگاه فرآوری نخود	سیکوند
۳۰	۰۹۱۶۹۶۱۸۲۲۱	اول جاده - کارگاه گلیم زارعیان	مہتاب زارعیان	کارگاه کیف دوزی و گلیم فرش	شگرآباد
۳۳	۰۹۱۶۷۱۱۶۲۴۸	نزدیک پل روستا روبروی مسجد	مهری گجریان	کارگاه تولید پوشاک و کیف دوزی	خلیفه آباد و
۷	۰۹۳۹۳۱۸۷۵۰۷	نورآباد - بلوار بسیج طبقه بالای سوپرمارکت	پروین خزایی	کارگاه دکمه زنی	حومه
۳	۰۹۱۰۰۴۶۹۶۰۳	خلیفه آباد- نرسیده به پل - روبروی نانوايي لواش	زینب فلاحیان	کارگاه اقماری پوشاک	
۵	۰۹۰۳۶۹۷۴۱۱۰	نورآباد - خیابان پاسداران - کوچه دوازدهم	نیلوفر نوریان	کارگاه تولید کیف چرمی - پارچه ای	

جدول شماره ۶: نتایج کلی اقدامات اقتصادی- اجتماعی حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده از کوید-۱۹ و خانوارهای آسیب پذیر دلفان

تعداد	شرح
۱۱۵	تعداد افراد آسیب پذیر آموزش دیده که شغل آنها احیاء شده است
۱۸۰	تعداد افراد آسیب پذیری که درآمدهشان افزایش یافته است
۱۰۵	تعداد مشاغل افراد آسیب پذیر با استراتژی های بازاریابی، بهبود یافته
۴۰۰ شغل	تعداد مشاغل مورد حمایت و ایجاد شده در پروژه
۴ رویکرد	تعداد رویکردهای نوآورانه برای استراتژی های بازاریابی و بهبود زنجیره ارزش

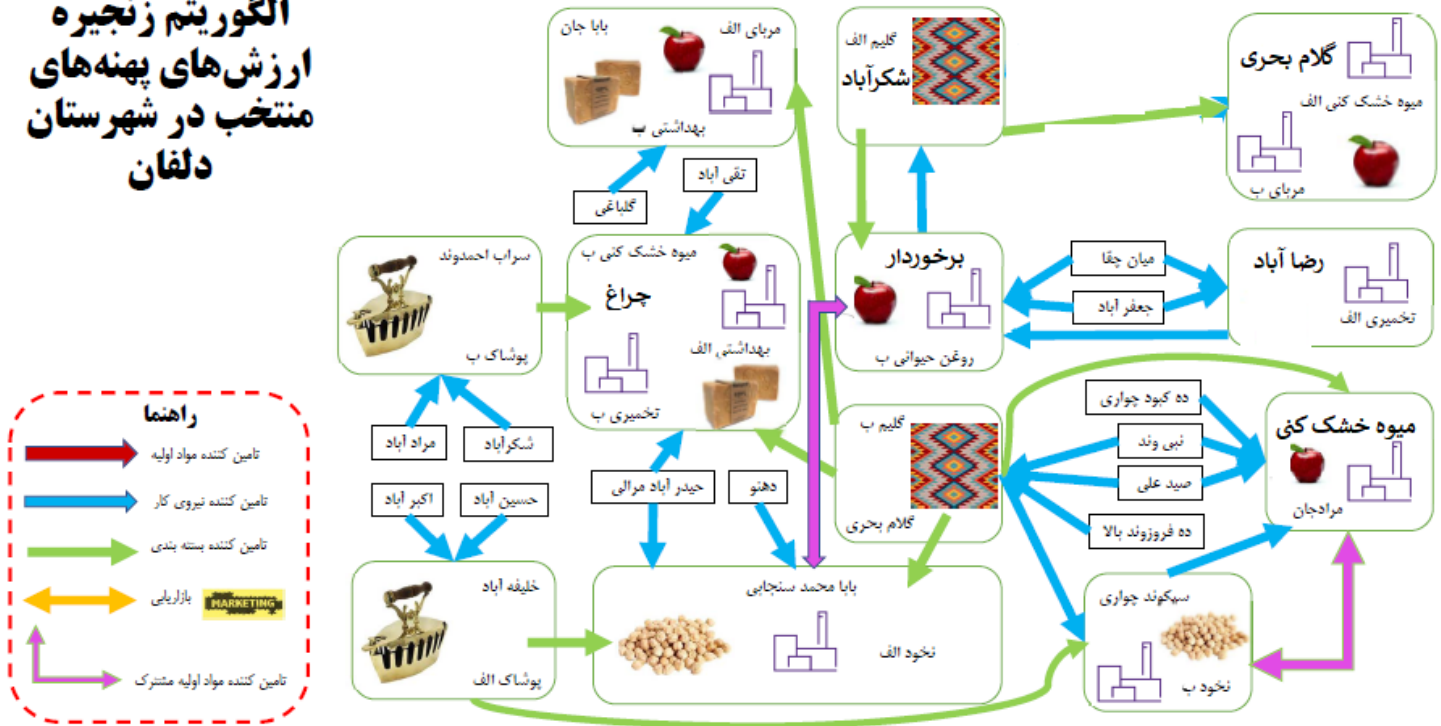
نمونه ای از زمان تحویل تجهیزات شهر دلفان

نمودار شماره ۴- الگوریتم شبکه ها و خوشه های ایجاد شده در دلفان

الگوریتم زنجیره ارزش های پهنه های منتخب در شهرستان دلفان

تصاویر کسب و کارهای ایجاد شده در شهرستان دلفان

۵- اقدامات نوآورانه در جهت ارتباط بین حمایت از کسب و کارها و حمایت های اجتماعی

در ادامه پروژه، حمایت های اجتماعی از خانوارهای آسیب پذیر شهرستان دلفان در دستور کار قرار گرفت و با هماهنگی های اداره جهاد کشاورزی شهرستان دلفان یک جلسه با کارشناسان ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی، شبکه بهداشت، کمیته امداد، بهزیستی، میراث فرهنگی، جهاد کشاورزی و آموزش و پرورش شهرستان بصورت آنلاین برگزار شد و محدودیت ها و نیازمندیهای عمومی شهرستان برای حمایت های اجتماعی بحث و گفتگو گردید سپس یک جلسه با خبرنگان، فعالان اجتماعی و نمایندگان جامعه محلی در روستاهای هدف بصورت آنلاین برگزار گردید که در خصوص نیازمندیهای واقعی جامعه روستایی بخصوص گروههای آسیب پذیر گفتگو شد. پس از جلسات برگزار شده، تیم UNDP اقدامات مربوط به حمایت اجتماعی را شامل موارد زیر برای اجرا توسط مجری محلی ابلاغ نمود. با توجه به قرار گرفتن در فصل سرد سال آموزش و پرورش استان لرستان طی استعلامی که توسط جهاد کشاورزی انجام شد پیشنهاد خرید البسه گرم برای دانش آموزان را طی نامه ای داد و همینطور جهاد کشاورزی نظر بر آموزش تولید کود کمپوست به عنوان پیش شرط دریافت حمایت معیشتی و شبکه بهداشت نیز حضور خانوارهای آسیب پذیر در دوره های بهداشت سلامت و بهداشت فردی را به عنوان پیش شرط دریافت حمایت های بهداشتی به تیم UNDP اعلام گردید.

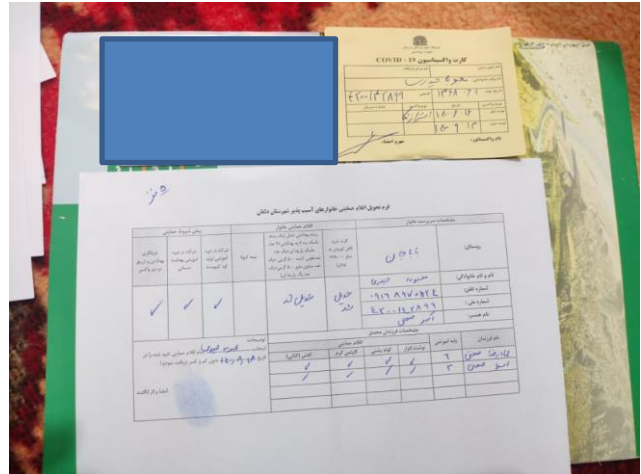
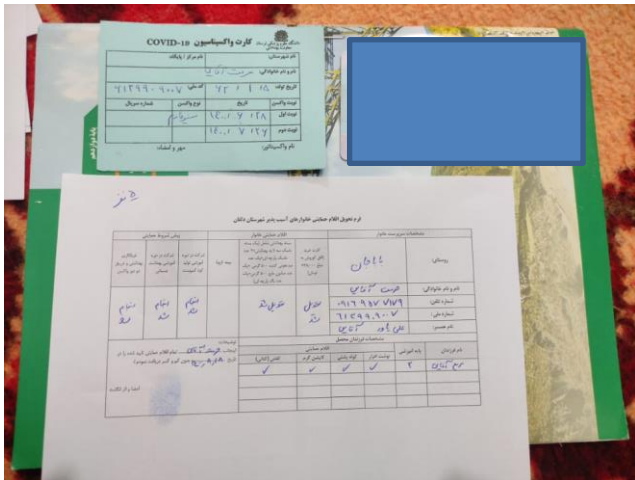
جدول شماره ۷- لیست بسته های حمایتی و تعداد خانوارهای دریافت کننده

محل تامین	تعداد خانوار دریافت کننده	پیش شرط	بسته های حمایتی
فروشگاه زنجیره ای افق کوروش	۳۱۱ خانوار	حضور در کلاسهای تولید کود کمپوست - مربی های دوره: خانم باقری و خانم بهرامی	کارت معیشت ۸,۲۵۰,۰۰۰ ریالی برای خرید ملزومات اصلی غذایی
شهرستان دلفان	۳۱۱ خانوار	حضور در کلاسهای بهداشت فردی و سلامت جسمانی - مربی دوره ها: خانم نوریان	بسته بهداشتی شامل یک بسته ماسک بهداشتی، مایع ضدعفونی کننده ۵۰۰ میلی، مایع دستشویی ۵۰۰ گرمی و
تهران - خرم آباد	۲۳۳ نفر دانش آموز		کاپشن گرم، کتانی زمستانی، کوله پشتی و لوازم التحریر
بیمه ایران	۳۱۱ خانوار		بیمه کرونا

کلاسهای آموزشی پیش شرط حمایتهای اجتماعی دلفان

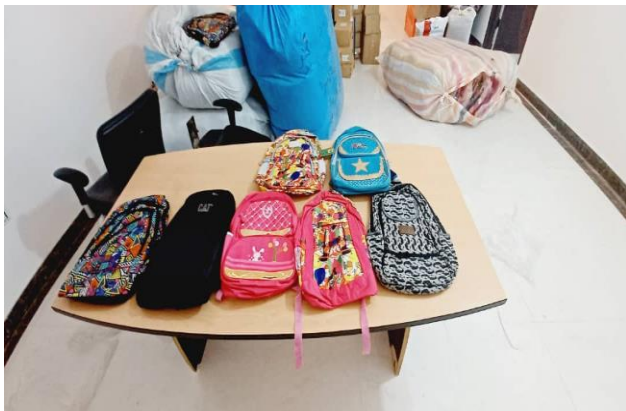
نمونه فرم های تحویل اقلام حمایتی

نمونه تصاویر مربوط به تحویل اقلام حمایتی در روستاهای دلفان

تصاویر اقلام تامین شده برای حمایت های اجتماعی

۶- چالش های پروژه:

- عدم باورپذیری جامعه محلی برای ورود به برنامه های توسعه محور
- فقر قابلیت شدیدی در منطقه
- اختلافات قومی قبیله ای در مناطق روستایی
- عادت به خام فروشی
- عدم شناخت بازارهای هدف توسط تولید کنندگان
- کشاورزی سنتی در مناطق روستایی
- مهاجرت
- شدت کوید-۱۹ در منطقه

۷- درس های آموخته :

افزایش قابلیت های بشر و بسط انتخاب های مردم، هدف توسعه است. توانمندی علاوه بر ارزش ذاتی، ارزش ابزاری نیز دارد. پیوندی بین توانمندسازی و پیامدهای توسعه ی به ویژه فقرزدایی وجود دارد که انگیزه های قوی برای توسعه و پیشبرد توانمندسازی در مداخله ها را فراهم می کند. در واقع، رشد توانمندی افراد، محرک توسعه است.

بعنوان مجری محلی، کار با تیم حرفه ای UNDP، همراهی دفتر توسعه فعالیت های کشاورزی زنان روستایی و عشایری و مشارکت جامعه روستایی بخصوص زنان روستایی در شهرستان دلفان، سرشار از تجربه های لذت بخش بود. که اگر همه اجزای این پازل در کنار هم نمی توانستند کار کنند شاهد اتفاقات خوب در این پروژه نمی شدیم.

حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده از کوئید ۱۹ و خانوارهای آسیب پذیر که با ابتکار خلاقانه UNDP شروع و توسط شرکت کارآفرینی زاگرس اجرا گردید، فرصتی شد برای تحقق ارزش ها و راهبرد های تعالی بخشی چون :

- ظرفیت سازی
- تغییر نگرش
- تغییر پارادایم
- توانمندسازی
- افزایش سرمایه اجتماعی
- انگ زدایی از محرومیت محلی و منطقه ای و بیکاری
- هم افزایی واحد های کسب و کار در داخل خوشه های طراحی شده
- خلق تسهیلاترانه ی مسئولیت اجتماعی و جمعی و فردی و ارتقای پلکان تعالی دهنده مشارکت فعال

- نوآوری

- کارآفرینی

- شبکه سازی در جامعه کسب و کارهای دلفان و شهرستانهای فعال در پروژه های UNDP استان لرستان برای تحقق راهبرد شامل سازی

- زندگی اکتشافی، طبیعی و پرماجرا و ...

توجه به تجارب موفق در این پروژه می تواند نقشه راه مناسبی برای پروژه های آینده با رویکرد حمایت اقتصادی-اجتماعی باشد.

تجربه اول: ایجاد سرمایه اجتماعی

- پروژه در شهرستان دلفان با تنوع قومیتی لر و لک و کرد اجرا شد و سرمایه اجتماعی ایجاد شده بسیار ارزشمند است.

- با ایجاد کسب و کارگروهی در داخل روستای محمدمیرزایی دو طایفه بزرگ باهمدیگر در فرایند کسب و کار مشارکت کردند که این اقدام بسیار ارزشمند بود.

- وفاق، همدلی، همبستگی، شور و نشاط، همراهی و حمایتهای متقابل در داخل صندوق های مالی خرد زنان روستایی بیشتر گردید
- با برگزاری چندین جلسه با سرگروه های هر روستا، ضمن ایجاد شبکه مناسب جهت تکمیل زنجیره ها، مشارکت مناسبی بین آنها ایجاد گردید.

- خودباوری و حس مالکیت نسبت به کسب و کار ایجاد شده در داخل روستاها و بین اعضای کسب و کار افزایش یافت.

- در روستای سراب احمد وند، یک بانو دهیار روستا می باشد که بعد از چندین ماه از پذیرفتن دهیاری هنوز در روستا ایشان را باور نکرده بودند که ورود ایشان به عنوان یکی از اعضای اصلی کسب و کارها، ضمن افزایش اعتماد به نفس ایشان، همراهی جامعه مردان و زنان روستا با ایشان را در پی داشت.

- در روستای باباجان، دو صندوق مالی خرد با هم در فرایند کسب و کارها مشارکت کردند که این اقدام، همدلی را در بین ۸۰ نفر از اعضای صندوق های روستا بیشتر از گذشته نموده است.

- همدلی ها و همراهی ها و شور و نشاط ایجاد شده، در برگزاری دوره های آموزشی عمومی و تخصصی جهاد دانشگاهی نمایان بود.

- سه صندوق جدید در روستاهای خلیفه، سراب احمد وند و گلامبحری با سرمایه اجتماعی ایجاد شده بعد از اجرای پروژه ایجاد گردید.

تجربه دوم: ایجاد کسب و کارها

- با توجه به ظرفیت بالای باغات سیب، متاسفانه در طول سالیان گذشته به زنجیره تامین تا ارزش سیب توجه نشده بود و اکثر سیب به صورت فله ای فروش می رفته و پا درختی ها هم یا به مرور پلاسیده می شدند یا غذای دام می شد.

بعد از اجرای پروژه، سیب های پادرختی در روستاهای گلامبحری، محمدمیرزایی و مرادجان وارد چرخه تولید شدند و محصولات متنوعی همچون سیب خشک، پودر سیب، مربا و مارمالاد، شیره سیب، لواشک تولید شدند.

- صندوق های خرد مالی روستایی که به نوعی به بی تفاوتی در پروسه کسب و کار رسیده بودند (بدلیل نبود نرم افزار و سخت افزار کاری)، با ورود به این پروژه فعال تر و با انگیزه تر شدند.
- کسب و کار دکمه زنی در شهر نورآباد در مجاورت روستای خلیفه اباد ایجاد شد و این کسب و کار ضمن سرویس دهی به کسب و کارهای خیاطی تحت پوشش این طرح، می تواند به سایر خیاطان و فعالان حوزه پوشاک شهرستان و حتی شهرستانهای اطراف نیز ارائه خدمت نماید. این کسب و کار با ۸ نفر و دو دستگاه دکمه زنی بصورت دو شیفت کار خودش را شروع کرده است.
- صندوق شگرآباد روستای ظفر آباد با دارا بودن کارگاههای گلیم و قالی زیاد در روستا، بدلیل عدم ریسک پذیری، عدم آشنایی به بازار مصرف، عدم مهارت در مدیریت کسب و کار، متاسفانه به مدت ۱۰ سال در قبال دستمزد خیلی ناچیز، برای تاجران سایر استانها اقدام به تولید گلیم و فرش و گبه می نمودند که با ورود به این طرح و در اختیار گرفتن تعدادی از چرخ های ضخیم دوز و دارهای گلیم و آموزشهایی که فراگرفتند دو نفر را از اهالی روستا، به عنوان بازاریاب انتخاب کردند و تصمیم دارند که بعد از این با تهیه مواد اولیه، اقدام به تولید کیف های با ترکیب گلیم و گبه نمایند و مستقیماً در بازار فعالیت نمایند.
- صندوق رضا آباد روستای باباجان با دارا بودن ظرفیت بالای نیروی انسانی، بدلیل عدم وجود کسب و کار و مشکلات معیشتی، چندین سال بود که اکثراً در حاشیه شهر نورآباد سکونت داشتند و به مشاغل غیر مولد مشغول بودند که با ورود این طرح به روستا، ۷ خانوار به روستا برگشتند و فعالانه با تحویل تجهیزات در حال تولید فرآورده های خوشه سیب هستند.
- روستای محمدمیرزایی بعنوان یکی از قطب های نخود در لرستان، بعد از بحران کرونا، اکثر کسب و کارهای فعال در این مزیت تعطیل و تجهیزات یا فروخته یا فرسوده شده بودند که با انتقال تجهیزات و خوشه های آرد نخود، بوجاری و لپه کنی، نخودهای انبار شده به سمت این کارگاهها سرازیر شد و از سال آینده با تصمیماتی که گرفته شده است ۲۰ درصد برداشت نخود این روستا و روستاهای اطراف در این کارگاهها فرآوری و بسته بندی خواهند شد.
- صندوق چراغ و برخوردار از روستاهای اقماری محمد میرزایی وارد خوشه سیب شدند که ظرفیت اشتغال ۷۰ نفری را در خوشه فرآوری و خشکبار سیب ایجاد کردند. اعضای این صندوق ها اکثراً زنان آسیب پذیر هستند.

۸-پیشنهادات تیم اجرایی

مهمترین پیشنهاد تیم اجرایی برای پروژه دلفان، برنامه ریزی برای پایش مستمر و مداوم طرحهای کسب و کاری ایجاد شده و کمک به فرایند بازاریابی از طریق پلتفرم های مجازی می باشد. ضمن اینکه سازمان جهاد کشاورزی بعنوان ناظر و شریک دولتی UNDP بایستی مسئولیت رصد فنی تولیدات را تا پایداری و توسعه کسب و کارها برعهده بگیرد.